

การวิเคราะห์ตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น
The analysis of factors forming characteristics of new-generation teachers as perceived
by leading educators and outstanding teachers

ฉลอง ชาตประชีวิน (Chalong Chatrprachewin)¹

สำราญ มีแจ้ง (Samran Mejang)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น จำนวน 268 คน จำแนกเป็นนักการศึกษาชั้นนำจำนวน 93 คน และครูดีเด่นจำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ตัวประกอบ โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบแบบภาพพจน์ (Image factoring) ใช้การหมุนแกนด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) สรุปผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น มีตัวประกอบสำคัญ 3 ตัวประกอบ ได้แก่ ตัวประกอบที่ 1 “บุคลิกการทำงาน” ประกอบด้วย 53 ตัวแปร ตัวประกอบที่ 2 “ความสามารถ” ประกอบด้วยตัวแปร 40 ตัวแปร และตัวประกอบที่ 3 “เจตคติ” ประกอบด้วยตัวแปร 32 ตัวแปร

ABSTRACT

This study aims to analyze factors that form characteristics of new-generation teachers as perceived by leading educators and outstanding teachers. The sample is composed of 268 people, comprising of 93 leading educators and 175 outstanding teachers. The tool used in data gathering is a survey of new-generation teacher as perceived by leading educators and outstanding teachers designed by the researchers. The data received was examined by finding mean, standard deviations, and factor analysis. Image factoring was also applied by using the Varimax rotation method. The findings reveal that there are three factors that form characteristics of new-generation teachers in accordance with leading educators and outstanding teachers' perception, namely, work character, consisting of 53 variables; competency, consisting of 40 variables; and attitude, consisting of 32 variables.

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ความเป็นมาของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษานำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ซึ่งจะพบว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ และสามารถดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพก็คือ ครู คณาจารย์ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน และถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนของชาติโดยถือว่า ครู และบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง หมายถึง การผ่านการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีองค์กรวิชาชีพกำกับดูแล และต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงจึงเป็นบุคคลคุณภาพที่เป็นการประกันได้ว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาอย่างดีมีคุณภาพการดำเนินการให้ครู และบุคลากรเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง จำเป็นต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง หากไม่สำเร็จปริญญาตรีในชั้นแรกก็ให้เวลาศึกษาต่อหรืออาจประเมินประสบการณ์และผลงานให้เทียบเท่าการศึกษาระดับปริญญา

ในชั้นแรก กำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ซึ่งต้องต่อใบอนุญาตทุก 5 ปี โดยพิจารณาจากการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง กำหนดให้มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์กรวิชาชีพทำหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณตามมาตรฐานของวิชาชีพ ออก พักใช้ และเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับให้เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และพัฒนาวิชาชีพ

ในด้านการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดให้มีการพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ตัวแทนชุมชน และตัวแทนท้องถิ่น โดยใช้ระบบการอบรมทางไกลและสื่อประสม เพื่อให้บุคคลกลุ่มดังกล่าวมีความพร้อมในการร่วมปฏิรูปการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้นั้นจะต้องจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา(สคบศ.) เป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่เป็นแกนกลางเครือข่ายการพัฒนาและส่งเสริม โดยอาจดำเนินการพัฒนาได้เองหากไม่มีหน่วยงานใดสามารถปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้และทำหน้าที่บริหารกองทุนพัฒนา และกองทุนส่งเสริม

กำหนดให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีสำหรับครูในอนาคตใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี เพื่อให้เกิดความพร้อมในการเป็นครูวิชาชีพที่แท้จริง และกำหนดให้ผู้ที่ขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่สภาครูให้ความเห็นชอบอย่างน้อย 1 ปี และให้กำหนดจำนวนความต้องการครูในแต่ละปี และจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่ผู้ที่สนใจเป็นครู โดยต้องมีการคัดเลือกผู้รับทุนอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2544 : 16-17)

จากแนวทางการผลิตและพัฒนาวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งจะสามารถดำเนินการให้เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ให้ความสำคัญกับภารกิจนี้มากน้อยเพียงใดด้วย ประกอบกับดัชนีหรือองค์ประกอบที่จะเป็นตัวชี้วัดถึงความเป็นครูวิชาชีพที่แท้จริงจะต้องมีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด เพื่อให้องค์กรผลิตครูหรือองค์กรพัฒนาครูสามารถนำไปใช้และประเมินผลได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ คำถามก็คือ ดัชนีหรือองค์ประกอบ
ความเป็นครูวิชาชีพที่กล่าวถึงนี้ควรเป็นอย่างไร
ประกอบด้วยด้านต่างๆ อะไรบ้าง มีน้ำหนักความ
สำคัญอย่างไร สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาครู
และประเมินผลได้จริงหรือไม่ นอกจากนั้นรูปแบบ
ของการพัฒนาครูควรเป็นอย่างไร มีขั้นตอนอะไร
บ้าง จะต้องใช้ปัจจัยด้านใดบ้าง และเป็นจำนวน
มากน้อยเพียงใด คำถามเหล่านี้ล้วนเป็นคำถาม
ที่องค์กรผลิตและพัฒนาครูในอนาคตจำเป็นต้อง
แสวงหาและตอบคำถามให้แก่สังคมโดยเร็วที่สุด
ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในองค์กรที่ทำหน้าที่ผลิต
และพัฒนาครูจึงให้ความสนใจกับแนวทางและรูป
แบบในการผลิตและพัฒนาครูดังที่กล่าวมา จึงได้
ดำเนินการวิจัยเพื่อหาคำตอบถึงองค์ประกอบของ
ครูวิชาชีพที่แท้จริงและรูปแบบการผลิตและ
พัฒนาครูวิชาชีพที่แท้จริง โดยทำการวิเคราะห์
ตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับ
รู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบคุณลักษณะ
ของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำ
และครูดีเด่น

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ
คุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการ
ศึกษาชั้นนำและครูดีเด่นเท่านั้น ซึ่งกลุ่มประชากร
ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์และใกล้ชิด
กับวงการวิชาชีพครูมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ดังนั้น
จึงน่าจะมีความเข้าใจและความรู้ รวมทั้ง
ประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาชีพครูดี

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จาก
ประชากรที่เป็นนักการศึกษาชั้นนำของไทยที่ยังมี
ชีวิตอยู่และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาอยู่ใน
ปัจจุบันและประชากรที่เป็นครูที่ได้รับรางวัลครูดี
เด่นจากคุรุสภา หรือสำนักงานการประถมศึกษา
แห่งชาติ หรือสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
หรือสำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น หรือ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ประจำปี พ.ศ. 2540 จนถึงปี พ.ศ. 2545

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1 นักการศึกษาชั้นนำของไทยที่
ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาอยู่ในปัจจุบันจำนวน
93 คน จำแนกเป็นอดีตนักศึกษาครูที่คัดเลือกมา
จากที่ 1 ของแต่ละจังหวัดมาเรียนที่วิทยาลัยครู
บ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูสวนสุนันทา
ที่ยังมีชีวิตอยู่ จำนวน 42 คน และนักศึกษาระดับ
นำที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษาที่ไม่ได้รับคัดเลือก
มาจากที่ 1 ของแต่ละจังหวัด จำนวน 51
คน

3.2 ครูดีเด่นจากคุรุสภา หรือ
สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือ
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร หรือ
สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น หรือสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.
2540 จนถึงปี พ.ศ. 2545 ที่มีรายชื่อตาม
ประกาศ จำนวน 175 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 4.1 บุคลิกภาพ
- 4.2 ลักษณะการทำงาน
- 4.3 ความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู
- 4.4 ความสามารถในการทำงาน
ร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงาน
- 4.5 ความประทับใจในอาชีพครู

4.6 ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา

4.7 ความสามารถทางวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตาม การรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่นที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 143 ข้อ มีความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9923 แบ่งคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ออกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9798 ด้าน ลักษณะการทำงาน จำนวน 29 ข้อ มีค่าความ เที่ยงเท่ากับ 0.9785 ด้านความเห็นเกี่ยวกับ วิชาชีพครู จำนวน 29 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9711 ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับ ชุมชนหรือหน่วยงาน จำนวน 7 ข้อ มีค่าความ เที่ยงเท่ากับ 0.9332 ด้านความประทับใจใน อาชีพครู จำนวน 6 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9543 ด้านทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา จำนวน 13 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9472 และด้านความสามารถทางวิชาการ จำนวน 29 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9795

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ แต่ละข้อกระทง (ตัวแปร) และวิเคราะห์ ตัวประกอบจำนวน 2 ครั้ง โดยวิธีการวิเคราะห์ ตัวประกอบแบบภาพพจน์ (Image factoring) ใช้การหมุนแกนแบบตั้งฉากด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax)

ผลการวิจัย

1. นักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น เห็นด้วยกับคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ด้าน บุคลิกภาพในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้าน ลักษณะการทำงาน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู ในระดับมาก ที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.54) ด้านความสามารถในการ ทำงานร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงาน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.27) ด้านความประทับใจในอาชีพครู ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) ด้านทักษะ พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.26) และด้านความสามารถทางวิชาการ ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14)

2. ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบ คุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของ นักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น พบว่ามี ตัวประกอบสำคัญ 3 ตัวประกอบ ตัวประกอบ ทั้ง 3 ตัวประกอบอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.07 เรียงลำดับตัวประกอบตามค่าผลรวม ความแปรปรวนรวมจากมากไปหาน้อย และแต่ละ ตัวประกอบมีตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวประกอบที่ 1 “บุคลิกการทำงาน” ประกอบด้วยตัวแปร 53 ตัวแปร คือ (1) ใช้ เหตุผลมากกว่าอารมณ์ (2) มีมุมมองที่กว้างไกล (3) การให้และการรับอย่างสมดุล (4) เป็นผู้ให้บริการ (5) มั่นคงในอารมณ์และควบคุมอารมณ์ ได้ (6) มีน้ำเสียงนุ่มนวล ที่ถูกต้อง ไม่ ตะกุกตะกัก ชัดเจน มีความหมาย (7) เข้าใจ และจับประเด็นการพูดของคนอื่นได้ (8) มี เจตคติที่ดีและแสดงออกถึงการรับฟังผู้อื่น (9) สุขภาพดี (10) วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและ ถูกต้อง (11) กิริยามารยาทเรียบร้อย (12) เชื้อ มั่นตนเองและมีความรับผิดชอบสูง (13)

กระตือรือร้นไม่เฉื่อยชา (14) ระวังการกระทำ และการพูดอยู่เสมอ (15) ตัดสินใจและแก้ไข ปัญหาอย่างรวดเร็ว (16) มีน้ำใจเป็นนักกีฬา (17) ติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียน (18) เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอก ห้องเรียน (19) เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรม (20) มีมนุษยสัมพันธ์ดี (21) รู้จักการคิดเพื่อ (22) แยกแยะความแตกต่างของคนได้ (23) เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี (24) ยอมรับการ เปลี่ยนแปลง (25) อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้ อาวุโสและให้เกียรติผู้น้อย (26) เอาใจใส่ อาหาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (27) เป็นคนช่างคิดในเชิง วิเคราะห์ (28) เป็นคนช่างสังเกต (29) มีความ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (30) เป็นคนที่ภาคภูมิใจใน ศักดิ์ศรีของตน (31) ประพฤติและวางตัวให้เป็น ที่รักเคารพของนักเรียน (32) มีความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ (33) กล้า ตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ (34) ยุติธรรมและ คงเส้นคงวา (35) พัฒนาตนเองและไม่รู้ย่อเสมอ (36) พัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็น ระบบ (37) ให้เวลาแก่ผู้เรียน (38) มีผลงานให้ ประจักษ์ต่อสาธารณชน (39) สนใจเรื่องงานสอน (40) ไม่มุ่งในยศศักดิ์ ความร่ำรวยและผล ตอบแทน (41) สามารถทำงานกับกลุ่มได้ (42) สามารถชักชวนให้ผู้อื่นร่วมกันทำงานได้ (43) มุ่ง มั่น วิริยะอุตสาหะต่องานที่ตนปฏิบัติ (44) ศรัทธาในขอบข่ายอันดีงามของสังคม (45) ไม่ เลิกสอนศิษย์ (46) มีวิญญูณแห่งความเป็นครู (47) plugged จิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยอัน มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (48) ไม่กระทำให้ ศิษย์กระเทือนใจจนส่งผลต่อสติปัญญา อารมณ์ และสังคมของศิษย์ (49) ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อ กำหนดขององค์กรวิชาชีพ (50) มีพฤติกรรม การ แต่งกาย กิริยาวาจาเหมาะสม (51) อุทิศเวลาให้

กับงานที่รับผิดชอบ (52) มีความจริงใจกับเพื่อน ร่วมงาน และ (53) มีค่านิยมและเจตคติต่อการก ะทำบนพื้นฐานของความถูกต้องภายใต้กฎเกณฑ์ และสถานการณ์ต่างๆ โดยอธิบายความแปรปรวน ได้ร้อยละ 25.12 ของความแปรปรวนทั้งหมด ตัวประกอบที่ 2 “ความสามารถ” ประกอบด้วย ตัวแปร 40 ตัวแปร คือ (1) เป็นวิทยากรทาง วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ (2) มีทักษะ ในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ (3) มีทักษะใน การใช้และพัฒนาวัตกรรมการศึกษา (4) มี ทักษะในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (5) มี ทักษะวิชาชีพครู (6) มีทักษะการถ่ายทอด (7) มีทักษะทางด้านภาษา (8) มีทักษะด้าน คณิตศาสตร์ (9) มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณ์ญาณ (10) มีทักษะการบริหาร จัดการที่ดี (11) มีทักษะในการสื่อสาร (12) มี ทักษะในการสร้างความบันเทิง สนุกสนาน เกิด บรรยากาศที่เป็นสุข (13) รู้ทันข่าวสาร สถานการณ์บ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง (14) คิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหานวัตกรรม แนว ใหม่ที่ได้ผล (15) แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งรับรู้เข้าใจระเบียบวิธีที่เหมาะสมที่สุด (16) มี ความสามารถในการจัดทำรายงานทางวิชาการและ ผลิตสื่อ (17) มีผลงานวิชาการเผยแพร่อยู่เสมอ (18) ปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ ยืดหยุ่นหลากหลาย (19) จัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (20) ใช้ แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและชุมชนเป็น เครื่องช่วยในการเรียนรู้ (21) วางแผนการปฏิบัติ งานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน (22) ปฏิบัติงานเกิด ร่องรอยและหลักฐานวิชาชีพครู (25) มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (26) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (27) ใช้ กระบวนการจัดการศึกษายุคใหม่ (28) ผสม

ผลงานการใช้เทคโนโลยีทั้งขั้นต่ำและขั้นสูงเพื่อการศึกษา (29) เชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียนกับวิชาการ (30) เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าถึงแหล่งความรู้ใหม่ (31) เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก (32) เป็นนักฝึกอบรม (33) เป็นนักส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม (34) เป็นนักประสานงาน (35) ใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆเป็น (36) มีความสามารถในการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (37) เป็นผู้ที่มีความเป็นสหวิทยาการ (38) วัดและประเมินผลได้อย่างครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมาย (39) วัดและประเมินผลได้ตามที่เป็นจริง และ (40) รายงานขั้นตอนการใช้นวัตกรรมที่นำมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 19.16 ของความแปรปรวนทั้งหมด

ตัวประกอบที่ 3 “เจตคติ” ประกอบด้วยตัวแปร 32 ตัวแปร คือ (1) ครูเป็นวิชาชีพที่สร้างความเข้มแข็งของสังคม (2) ครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม (3) ครูเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีเกียรติและมีความสำคัญ (4) เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตความเป็นครู (5) ครูเป็นวิชาชีพที่มีเอกลักษณ์ในการให้บริการแก่สังคม (6) ครูเป็นกลไกสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (7) ครูเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา (8) ครูเป็นผู้บุกเบิกทางปัญญา (9) ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ (10) ครูคือผู้ที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอน (11) ครูคือผู้ให้ (12) ครูคือผู้เสียสละ (13) ครูเป็นผู้สร้างคนให้เป็นกำลังสำคัญของสังคม (14) ครูมีความรักและเมตตาต่อศิษย์ (15) ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา (16) ครูเป็นผู้มีหน้าที่พัฒนาคนในทุกด้าน (17) ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาชาติ (18) ครูเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างโลก (19) ครูเป็นผู้ที่มีภาระงานที่หนักและยากอย่างยิ่ง (20) ครูเป็น

บุคคลที่ทันสมัย ทันเกม และทันต่อเหตุการณ์ (21) ครูมีภูมิรู้ ภูมิธรรมและภูมิฐาน (22) ครูเป็นปูชนียบุคคลของสังคม (23) ครูเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (24) ครูทำหน้าที่ทำประโยชน์ต่อสังคม (25) ทำงานร่วมได้ทั้งในหน่วยงานหรือนอกหน่วยงาน (26) ประสานความร่วมมือกับบุคคลและกลุ่มบุคคล (27) ดึงศักยภาพของคนอื่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน (28) มีความประทับใจในการสอนของครู (29) มีความประทับใจในการประพฤติตนตามแบบอย่างคนเป็นครู (30) มีความประทับใจในความเมตตากรุณาของครู (31) มีความประทับใจในการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครู และ (32) มีความประทับใจในความเสียสละของครู โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 15.79 ของความแปรปรวนทั้งหมด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ค้นพบ สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงตัวประกอบลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น และเข้าใจถึงลักษณะโดยรวมของตัวประกอบเหล่านั้นได้ดังนี้

1. นักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น เห็นด้วยกับคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน และรายตัวแปร ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ทั้ง 143 ตัวแปร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น มีความครอบคลุมคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ และเป็นคุณลักษณะที่พึงมีของผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็น

ครู ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น

2. ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น พบว่ามีตัวประกอบสำคัญ 3 ตัวประกอบ ซึ่งตัวประกอบทั้ง 3 ตัวประกอบได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกการทำงาน คุณลักษณะด้านความสามารถ และคุณลักษณะด้านเจตคติ โดยทั้ง 3 ตัวประกอบอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.07 ของความแปรปรวนทั้งหมด ซึ่งอภิปรายผลข้อค้นพบได้ดังนี้

2.1 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยคาดไว้ว่าตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ จะมีตัวประกอบต่างๆ ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปร 7 กลุ่ม คือ (1) บุคลิกภาพ (2) ลักษณะการทำงาน (3) ความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู (4) ความสามารถในการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน (5) ความประทับใจในอาชีพ (6) ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา และ (7) ความสามารถทางวิชาการ แต่จากผลการวิจัยซึ่งศึกษาข้อมูลการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น ปรากฏว่าได้ตัวประกอบคุณลักษณะที่สำคัญของครูรุ่นใหม่ 3 ตัวประกอบ คือ (1) ตัวประกอบด้านบุคลิกการทำงาน (2) ตัวประกอบด้านความสามารถ และ (3) ตัวประกอบด้านเจตคติ ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่นทั้ง 3 ตัวประกอบ จะพบว่า ตัวแปรในแต่ละตัวประกอบต่างอธิบายลักษณะของตัวประกอบไปในทางเดียวกัน คือ ตัวประกอบด้านบุคลิกการทำงานจะประกอบด้วยตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพทั้ง 30 ตัวแปร กลุ่มลักษณะการทำงานอีก 23

ตัวแปร ตัวประกอบด้านความสามารถ จะประกอบด้วยตัวแปรในกลุ่มทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาจำนวน 11 ตัวแปร กลุ่มความสามารถทางวิชาการ จำนวน 28 ตัวแปร และกลุ่มความสามารถในการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นอีก 1 ตัวแปร และตัวประกอบด้านเจตคติจะประกอบด้วยตัวแปรในกลุ่มความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู จำนวน 24 ตัวแปร กลุ่มความประทับใจในอาชีพจำนวน 5 ตัวแปร และกลุ่มความสามารถในการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอีก 3 ตัวแปร โดยตัวประกอบด้านบุคลิกการทำงานเป็นตัวประกอบสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่วิจัยโดย เยาวดี วินุทธ์ศรี และศิริชัย กาญจนวาสิ (2523 : 22) และตัวประกอบของแนวความเป็นครู ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น ที่วิจัยโดยชาติรี นาคะกุล (2530 : 111)

2.2 ตัวประกอบด้านบุคลิกการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพ และกลุ่มลักษณะการทำงานนั้น สอดคล้องกับตัวประกอบหนึ่งในสี่ตัวประกอบของแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู ที่พัฒนาและวิจัยโดย เยาวดี วินุทธ์ศรี และศิริชัย กาญจนวาสิ (2523 : 22) ดังคำกล่าวที่ว่า “บุคลิกภาพของการเป็นครูเป็นตัวประกอบที่สำคัญของโครงสร้างของแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับตัวประกอบของแนวความเป็นครู ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น ที่วิจัยโดยชาติรี นาคะกุล (2530 : 104 - 105) ซึ่งถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะแยกแยะคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพออกจากลักษณะการทำงาน แต่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่นเห็น

ว่า ตัวประกอบทั้งสองกลุ่มนี้เป็นตัวประกอบเดียวกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการมัธยมเพื่อการพัฒนาชนบท ตามการรับรู้ของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ เชนง ซิ่นประโคน ที่สรุปผลการวิจัยได้ว่า “บุคลิกลักษณะของครูเป็นตัวประกอบที่สำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูเป็นอันดับสอง” (เชนง ซิ่นประโคน, 2528) ส่วนตัวแปรในตัวประกอบด้านบุคลิกการทำงานที่ผู้วิจัยค้นพบในครั้งนี้ มี 53 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 25.12 ของความแปรปรวนทั้งหมด ซึ่งมากกว่าตัวแปรในตัวประกอบด้านบุคลิกลักษณะและลักษณะการทำงานในการวัดแวงความเป็นครูของชาติรี นาคะกุล ที่มีจำนวนตัวแปรสูงสุดเพียง 43 ตัวแปร และสามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุร้อยละ 18.3 ของความแปรปรวนทั้งหมด แสดงให้เห็นคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น ด้านบุคลิกการทำงาน ยังคงมีคุณลักษณะคล้ายกับคุณลักษณะของครูในสมัยก่อน แต่ก็มีตัวแปรอื่นๆ ที่เพิ่มขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น ครูเป็นผู้ให้บริการ มีการให้และรับอย่างสมดุล มีมุมมองที่กว้างไกล มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

2.3 ตัวประกอบด้านความสามารถ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรในกลุ่มทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา และกลุ่มความสามารถทางวิชาการ เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญอันดับสอง สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 19.16 ของความแปรปรวนทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากตัวประกอบของแวงความเป็นครูที่วิจัยโดย ชาติรี

นาคะกุล (2530 : 100 - 108) ที่พบว่า ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาเป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญน้อยที่สุดใน 9 ตัวประกอบของแวงความเป็นครู และอธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 1.1 ของความแปรปรวนทั้งหมด ผลการค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น ความสามารถทั้งทางด้านทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา และความสามารถทางวิชาการของครู มีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูในปัจจุบันมาก ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากปัจจุบันผู้เรียนมีลักษณะที่หลากหลายมากขึ้น และองค์ความรู้ก็มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ตามความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี ดังนั้นครูรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีความสามารถทั้งด้านทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาที่จะทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และมีความสามารถทางด้านวิชาการ ที่สามารถตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีหลากหลายได้เป็นอย่างดี

2.4 ตัวประกอบด้านเจตคติ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรในกลุ่มความเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพครู กลุ่มความประทับใจในอาชีพ และกลุ่มความสามารถในการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความคิดเห็น และความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อครูอาชีพครู และบทบาทของครูรุ่นใหม่ ถึงแม้ตัวประกอบนี้จะมีความสำคัญน้อยที่สุด แต่ก็สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ถึงร้อยละ 15.79 ของความแปรปรวนทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาดังกล่าวของแวงความเป็นครูของชาติรี นาคะกุล ที่ศึกษาเมื่อปี 2530 ที่พบว่า ตัวประกอบด้านทัศนคติต่อวิชาชีพครู ด้านความประทับใจในอาชีพครู และด้านมูลเหตุจูงใจ

รวมกันอธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 7.6 ของความแปรปรวนทั้งหมดเท่านั้น ชาตรี นาคะกุล (2530 : 111) ซึ่งผลการค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำ และครูดีเด่นเห็นว่า ครูรุ่นใหม่ควรมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ รวมทั้งยอมรับว่าบทบาทของครูรุ่นใหม่ต้องสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากข้อค้นพบในการศึกษาตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงการศึกษาดังนี้

1) ควรนำตัวประกอบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ไปสร้างแบบวัดคุณลักษณะของความเป็นครู เพื่อใช้ประกอบการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสาขาครุศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ทัย สุพัฒนานนท์. (2544). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ชาตรี นาคะกุล. (2530). *การวิเคราะห์ตัวประกอบแนวความเป็นครู ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- เชวง ชื่นประโคน. (2528). *ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ตามการรับรู้ของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2546). "ครูไทยในศตวรรษที่ 21." *วารสารวิชาการ. 6 (7).*
- เยาวดี วิบูลย์ศรี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2523). *รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ได้ครูคุณภาพไปรับใช้ประเทศชาติ

2) ตัวประกอบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ น่าจะนำไปเป็นเกณฑ์ประกอบการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วงการวิชาชีพครู ซึ่งจะทำให้ได้ครูมืออาชีพเข้าสู่วงการวิชาชีพครู

3) ในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู ควรคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามตัวประกอบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของผู้เรียน หรือนักศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้

2) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาตัวประกอบคุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูดีเด่น เพื่อยืนยันตัวประกอบที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). ปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุญศิริการพิมพ์จำกัด.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). องค์กรวิชาชีพครูและใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร
: บริษัทบุญศิริการพิมพ์จำกัด.